

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 178/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. novembra 2004 v senáte prerokoval sťažnosť P. G., bytom P., zastúpeného advokátom JUDr. M. B., P., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 247/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo P. G. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 247/01 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Dolný Kubín **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 247/01 konal bez zbytočných prietahov.

3. P. G. priznáva primerané finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Dolný Kubín povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Dolný Kubín je povinný P. G. uhradiť trovy právneho zastúpenia 11 070 Sk (slovom jedenásťtisíc sedemdesiat slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. B., P., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 26. mája 2004 prijal na ďalšie konanie sťažnosť P. G., bytom P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 247/01.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa P. G., bytom P., na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv postupom Okresného súdu v Dolnom Kubíne vo veci vedenej pod sp. zn.: 10 C 247/01 porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Dolnom Kubíne prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 247/01 konal bez zbytočných prieťahov.

3. Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch v sume 100.000,- Sk (slovom stotisíc

slovenských korún), ktoré je mu Okresný súd v Dolnom Kubíne povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd v Dolnom Kubíne je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 11.080,- Sk, ktoré pozostávajú z dvoch úkonov tarifnej hodnoty po 4 534,- Sk jeden úkon plus 19 % DPH 870,00 Sk, spolu jeden úkon a dvakrát paušálna suma náhrad po 136,- Sk, a to do 15 dní od doručenia nálezu na účet právneho zástupcu JUDr. M. B., advokáta Advokátskej kancelárie v P. (...) do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 247/01 ústavný súd zistil, že sťažovateľ podal okresnému súdu 30. apríla 2001 žalobu o náhradu škody spôsobenej na zdraví v dôsledku dopravnej nehody. Dňa 27. júna 2001 právny zástupca sťažovateľa vzniesol námietku zaujatosti voči zákonnému sudcovi, o ktorej rozhodol Krajský súd v Žiline uznesením z 31. júla 2001. Spis bol okresnému súdu vrátený 10. septembra 2001. Podaním doručeným okresnému súdu 22. novembra 2002 oznámil svoj vstup do konania vedľajší účastník na strane žalovaného. Sťažovateľ 4. februára 2003 navrhol zmenu žaloby - návrhu na začatie konania. Pojednávanie 2. júna 2003 bol odročené za účelom doplnenia dokazovania (vyžiadania správ o zárobkoch sťažovateľa a rozhodnutia o priznanom invalidnom dôchodku a jeho výške).

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd,

alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj to, o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) Predmetom konania pred okresným súdom je nárok na náhradu škody spôsobenej na zdraví dopravnou nehodou.

Takéto konania možno vo všeobecnosti hodnotiť ako konania zložité po faktickej stránke (nie však po stránke právnej) a táto zložitosť je spojená s potrebou vykonávať znalecké dokazovanie.

Vychádzajúc z priebehu konania a najmä doteraz dosiahnutých výsledkov ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali existujúci zdĺhavý priebeh konania jeho faktickou zložitosťou.

b) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd z obsahu spisu dospel k záveru, že postup sťažovateľa nezapríčinil žiadne priet'ahy a ani spomalenie postupu okresného súdu.

Za takýto postup nemožno považovať využitie procesného oprávnenia dané sťažovateľovi Občianskym súdnym poriadkom (vznesenie námietky zaujatosti zákonného sudcu právnym zástupcom sťažovateľa), pretože tento úkon a rozhodovanie o ňom neovplyvnilo podstatnejším spôsobom dĺžku konania pred okresným súdom.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore.

Okresný súd od začatia konania do dňa vydania tohto nálezu s výnimkou jediného pojednávania nevykonal žiaden úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa. K nariadeniu pojednávania došlo viac než po dvoch rokoch po podaní žaloby sťažovateľom a v tomto období sa okresný súd v zásade vôbec nezaoberal vecou samotnou. Ústavný súd pripomína, že dosiaľ jediné pojednávanie bolo odročené za účelom zadováženia listinných dôkazov. Tento úkon však spravidla patrí do štádia prípravy prvého pojednávania najmä v spore, v ktorom je z hypotézy právnych noriem upravujúcich zodpovednosť za škodu spôsobenú na zdraví zjavné, že je nevyhnutné zadovážiť si údaje o odmene za prácu žalobcu a rozhodnutie o invalidnom dôchodku (porovnaj napríklad § 445 a nasl. Občianskeho zákonníka).

Konanie okresného súdu je preto poznačené zbytočnými priet'ahmi ako celok, v ktorom podstatnejšiu úlohu nezohráva ani jediné vo veci vykonané pojednávanie.

Okresný súd vo svojom vyjadrení z 27. júla 2004 uviedol, že „*neúnosne zaťažení sú pritom všetci sudcovia tunajšieho súdu pre momentálne doslova kritickú personálnu situáciu*“. Ústavný súd tieto argumenty nemohol vziať do úvahy. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konania, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na porušovanie práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní.

Ústavný súd teda zistil, že postupom okresného súdu vo veci sp. zn. 10 C 247/01 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 10 C 247/01 konal bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľ žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 100 000 Sk, čo odôvodnil morálnou a nemajetkovou stratou spôsobenou predovšetkým tým, že zo strany súdnej moci sa mu nedostalo právnej ochrany v prípade rozhodovania o jeho žalobe.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď

priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom súdnom konaní konal bez zbytočných prieťahov, je toho názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci. V dôsledku toho považoval preto za potrebné rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri rozhodovaní ústavný súd vychádzal z toho, že sťažovateľ si uplatnil nárok na ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v spore, ktorého doterajšie trvanie spôsobené nečinnosťou okresného súdu nemožno ničím ospravedlniť, a ani súčasný stav konania nesignalizuje, že v dohľadnom čase dôjde k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

Vzhľadom na doterajšiu dobu konania okresného súdu (viac ako tri roky), na to, že zbytočné prieťahy boli spôsobené predovšetkým nečinnosťou okresného súdu, berúc zreteľ aj na skutočnosť, že predmetom sporu je nárok na náhradu škody spôsobenej na zdraví, možno podľa názoru ústavného súdu sumu 30 000 Sk považovať za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešného sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu trov konania v hodnote 11 070 Sk za dva úkony právnej služby každý v hodnote 5 402,60 Sk vrátane dane z pridanej hodnoty (príprava a prevzatie vecí, písomné vyhotovenie podania). Ústavný súd súčasne priznal právnemu zástupcovi sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 136 Sk (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).